

Det svenska vaccinationsprogrammet för barn

Alla barn i Sverige har rätt till gratis vaccination mot nio allvarliga sjukdomar. Alla flickor erbjuds också vaccination mot humant papillomvirus (HPV). Vaccinationerna ges på barnvårdscentralen och i skolan genom elevhälsan.

Ålder	Årskurs	Vaccination mot	Dos
3 mån		difteri, stelkramp, kikhosta, polio, Haemophilus influenzae typ b (Hib), pneumokocker	dos 1
5 mån		difteri, stelkramp, kikhosta, polio, Haemophilus influenzae typ b (Hib), pneumokocker	dos 2
12 mån		difteri, stelkramp, kikhosta, polio, Haemophilus influenzae typ b (Hib), pneumokocker	dos 3
18 mån		mässling, påssjuka, röda hund	dos 1
5 år		difteri, stelkramp, kikhosta, polio	dos 4
	1-2	mässling, påssjuka, röda hund	dos 2
	5-6	humant papillomvirus (HPV) (till flickor)	dos 1-2
	8-9	difteri, stelkramp, kikhosta	dos 5

- Barnvårdscentralen
- Elevhälsan i skolan

Vad menas med vaccination?

Vaccination innebär att man tillför kroppen delar av det smittämne som orsakar en sjukdom, eller hela smittämnet i försvagad form. Det är inte tillräckligt för att man ska bli sjuk, men det räcker för att bygga upp ett skydd. Om man senare utsätts för samma smitta är kroppens immunförsvar förberett och kan oskadliggöra smittämnet innan sjukdomen bryter ut.

Hur går vaccinationer till?

Alla vaccinationer är frivilliga och det är du som förälder som avgör om ditt barn ska vaccineras. Vaccinationerna i vaccinationsprogrammet ges med spruta i låret för spädbarn och i armen för större barn. Uppgifter om alla vaccinationer som ges inom det svenska vaccinationsprogrammet för barn rapporteras till ett nationellt vaccinationsregister. Med hjälp av registret kan man lättare se hur många som blir vaccinerade och att vaccinationerna gör att sjukdomarna minskar eller hålls under kontroll.

Vilka sjukdomar vaccinerar man mot inom det svenska vaccinationsprogrammet för barn?

DIFTERI är en mycket smittsam och allvarlig halsinfektion som kan orsaka kvävning hos barn. Difteribakterien utsöndrar ett gift som kan ge livshotande skador på bland annat hjärtat, njurarna och nervsystemet.

STELKRAMP orsakas av en bakterie som finns i jord och kan finnas i djurs avföring. Bakterien kan infektera sår och producerar ett starkt gift som orsakar svåra kramper och andningsförlamning, ibland dör personen. Sjukdomen smittar inte mellan människor.

KIKHOSTA är en mycket smittsam luftvägsinfektion som kan pågå i flera månader med svåra hostattacker, och den kan leda till lunginflammation. För spädbarn kan sjukdomen vara mycket påfrestande och till och med livshotande.

POLIO är en virussjukdom som sprids via förorenat vatten. Fram till 1950-talet var det många som dog eller fick förlamningar eller skador för livet på grund av polio i Sverige. Men med hjälp av bättre hygien och allmän vaccination har sjukdomen utrotats från Sverige och de flesta andra länder.

HAEMOPHILUS INFLUENZAE TYP B (HIB) är en bakterie som kan orsaka allvarliga infektioner med snabbt förlopp, framför allt hos barn under fem år. Om Hib leder till hjärnhinneinflammation eller blodförgiftning är risken för att dö fem till tio procent. De som överlever kan få bestående skador som inte läker, till exempel dövhet eller krampanfall.

PNEUMOKOCKER är bakterier som kan orsaka lindrigare infektioner som öron- och bihåleinflammation, men pneumokocker orsakar också mycket allvarliga sjukdomar som lunginflammation, blodförgiftning och hjärnhinneinflammation. Vaccinet ger ett gott skydd mot allvarlig sjukdom som är orsakad av de pneumokocktyper som ingår i vaccinet.

MÄSSLING är en mycket smittsam och ofta besvärlig virus-sjukdom som ger hög feber, hosta och utslag. Den kan leda till följsjukdomar som hjärn-, öron- och lunginflammation, och det händer att människor dör i mässling. Det finns ingen behandling mot själva sjukdomen.

PÅSSJUKA är en smittsam virussjukdom som framför allt drabbar spottkörtlarna och centrala nervsystemet. Vanliga följsjukdomar är hjärnhinne- och hjärninflammation, som kan orsaka bestående hörselskador eller dövhet. Pojkar som blir sjuka efter puberteten kan drabbas av testikelinflammation, som i sällsynta fall kan leda till att de blir sterila.

RÖDA HUND är som regel en ofarlig virusjukdom för barn och vuxna, men om en gravid kvinna blir sjuk finns det risk för missfall eller allvarliga skador på fostrets hjärna, hjärta, syn och hörsel. Tack vare vaccinationerna är det länge sedan något barn i Sverige föddes med fosterskador orsakade av röda hund, där mamman smittats i Sverige.

HUMANT PAPILLOMVIRUS (HPV) är en grupp virus som infekterar hud och slemhinnor. Infektionen märks oftast inte och läker vanligen ut av sig själv, men några som smittas får en långdragen infektion som kan finnas kvar i många år. Infektionen kan leda till cellförändringar i livmoderhalsen och på längre sikt livmoderhalscancer. Vaccinet ger skydd mot de HPV-typer som orsakar flest fall av cancer. Mer information om vaccination mot HPV finns i informationsbladet *Vaccination mot HPV för flickor*.

Andra vaccinationer

Barn som löper en ökad risk att drabbas av vissa sjukdomar erbjuds fler vaccinationer. Det gäller hepatit B, tuberkulos, influensa och pneumokockinfektion (se informationsbladet *Rekommenderade vaccinationer för vissa barn*).

Vilket skydd ger vaccinationen?

De allra flesta barn som vaccinerats får ett gott skydd mot allvarlig sjukdom. En del barn får inte ett fullständigt skydd, men de är ändå till stor del skyddade genom att så många i Sverige är vaccinerade och sjukdomarna därmed inte sprids i samhället.

Vilka biverkningar förekommer?

De allra flesta barn får inga eller endast milda biverkningar av vaccinationer. Eventuella biverkningar går normalt över inom några dagar.

Vaccination mot difteri, stelkramp, kikhosta, polio, Hib, pneumokocker och HPV

Vanliga (ses hos minst 1 av 100 vaccinerade): Rött, svullet och ömt på injektionsstället, lätt feber, diarré, kräkning.

Spädbarn: Sällsynta (färre än 1 av 1 000 vaccinerade) eller mycket sällsynta (färre än 1 av 10 000 vaccinerade): Otröstlig gråt under flera timmar, feber som håller i sig eller når över 39 °C, kraftig svullnad eller rodnad, feberkramper, slapphet och blekhet, nässelutslag.

Äldre barn: Sällsynta (färre än 1 av 1 000 vaccinerade) eller mycket sällsynta (färre än 1 av 10 000 vaccinerade): Feber som håller i sig eller når över 39 °C, kraftig svullnad eller rodnad, nässelutslag, allergiska reaktioner.

Vaccination mot mässling, påssjuka och röda hund

Vanliga (ses hos minst 1 av 100 vaccinerade): Rött, svullet och ömt på injektionsstället. Vissa barn får en reaktion som liknar en mild variant av sjukdomarna, vanligast är feber och utslag 1–2 veckor efter vaccinationen. Barnen är inte smittsamma och besvären brukar försvinna inom några dygn. Efter den andra vaccindosen är denna reaktion mindre vanlig.

Sällsynta (färre än 1 av 1 000 vaccinerade) **eller mycket sällsynta** (färre än 1 av 10 000 vaccinerade): Övergående lindrig ledvärk, feberkramper, allergiska reaktioner.

För- och nackdelar med vaccination

Inga läkemedel är helt fria från risker, men Folkhälsomyndigheten bedömer att riskerna med sjukdomarna är betydligt större än riskerna med vaccinationerna.

Att tänka på vid utlandsresor

Inför en utlandsresa kan barnet behöva någon vaccination tidigare, och andra vacciner kan bli aktuella. Prata med barnavårdscentralen eller en vaccinationsmottagning.

TÄNK PÅ!

Före vaccinationen: Berätta om ditt barn är sjukt, har en underliggande sjukdom eller allergi, eller reagerade på något sätt i samband med en tidigare vaccination.

Efter vaccinationen: Om barnet verkar må dåligt efter vaccinationen bör du kontakta barnavårdscentralen, elevhälsan i skolan eller sjukvården. Hälso- och sjukvårdspersonal ska rapportera alla reaktioner som kommer i anslutning till en vaccination, oavsett om de beror på vaccinationen eller inte.

Var noga med att hålla reda på ditt barns vaccinationer genom BVC-kortet eller -boken, eller på något annat sätt.

Vill du veta mer?

Om du vill veta mer kan du läsa på www.folkhalsomyndigheten.se:

- Det svenska vaccinationsprogrammet för barn. Information till föräldrar (broschyr)
- Vaccination av barn (bok).

Mer information om vaccinationer hittar du genom www.folkhalsomyndigheten.se och www.1177.se.

Mer information om biverkningar hittar du i FASS Allmänhet, www.fass.se.

Folkhälsomyndigheten